

22:15, Vasárnap (június 12.), Duna II. Autonómia

A látó ember

magyar portréfilm, 50 perc, 1998

rendező: Maksay Ágnes, Marius Tabacu

operatőr: Kötő Zsolt

szereplő:

Wass Albert

Portré Wass Albertről

Halála előtt kis idővel keresték fel a film készítői az Egyesült Államokban lévő lakásán az író, aki mesél életéről, műveiről, erkölcsi hitvallásáról. A portréfilmben nemcsak Wass Albertről, hanem a korabeli erdélyi irodalmi életéről, kortársakról is érdekes adalékok hangzanak el. Színészek mellett ő maga is előadja néhány jelentős versét.

Wass Albert művei, emlékezete, emlékművei, honlapjai stb.

http://hu.wikipedia.org/wiki/Wass_Albert

EGY LMP-S KÉPVISELŐ - A FŐÍTÉSZ LEVÁG

Sándor Zsuzsanna írása - 168 ÓRA (Mester Ákos)

Heveny wassalbertezés

Kukorelly Endre a jobboldal brandjéről

A fideszes többségű debreceni önkormányzat úgy döntött: szobrot állít a városban Wass Albertnek. A terv ellen száz értelmiségi írt alá tiltakozó levelet, köztük Kukorelly Endre is.

Miért csatlakozott a tiltakozókhoz?

Az egész mostani cirkusz Wass Albert körül egyszerű túlhabzás. Valószínűleg a tiltakozás is némi túlhabzás. Mindenesetre egy másodlagos frissességű íróból gyártanak politikai idolt, közben meg úgy tesznek, mintha művészetről volna szó, és ez ízléstelen. Nettó cinikus politikai játszma zajlik, szórakoznak az irodalommal.

Wass Albertnek sokezres olvasótábora van.

Wass Albert író. Hogy milyen - az más kérdés. Mindenképp népszerű: azzá vált, azzá tették. Konstelláció és manipuláció - jegyesek. A rossz ízlés tömeges, ez normális, ez a norma, aki viszont "benne van a szakmánkban", pontosan tudja, hol a helye Wassnak. Ha nem tudja, nincs benne. Semmiképp sem Móricz Zsigmond vagy Ady mellett. Farkasverem című regényét vagy A funtineli boszorkányt kivéve vadromantikus giccsíró, költőnek igazi műkedvelő. Ugyanakkor erős jel, marker, jobbról, balról, mindenhol? mindenki? érzi, mit jelöl. Jelentős zűrzavar, de hát a zűrzavar erős érzet. Magukat jobboldaliaknak definiálók valamiért ezt az író-t választották. Erdélyi magyar arisztokrata, mint Bánffy Miklós vagy Kemény János. Mintegy egyesíti magában az Erdély-nosztalgiát - amely "eddig" Tamásihoz és Nyíró Józsefhez kötődött - és a betiltott antikommunista emigránst, aki - mint Márai - mellőzött, reményvesztett aggastyánként

öngyilkos lett. Akiket említettem, sokkal jobb írók, ez viszont az idolképzés szempontjából nem szempont. Egy író mint író nem szempont - ami minimum bosszant.

Nemcsak a giccsel van itt baj. Idézek néhány részletet Wass Alberttől. A hungarista Hídfő 500. számát így köszöntötte: "Az ezerfelé szétszórt magyarság tisztelettel és hálával tekint rátok, s naponta kéri az Urat, adjon nektek erőt és kitartást ahhoz a feladathoz, amit magatokra vállaltatok." Marschalkó Lajos nyilas újságíró halálakor írta: "Olyan ember dőlt ki a sorból, akinek helyére nem termett utánpótlás. Gyöngemarkú utódok között nem akad olyan, ki elejtett fegyverét fölragadni merné." Az Antiszemitizmus: a huszadik század ámitása című cikkében így fogalmazott: "Noha a magyarországi zsidók kiváltságos osztályt képeztek, soha, semmiféle hűséget nem tanúsítottak a magyar nemzet iránt." Nem gondolja, hogy ezek egyértelmű kiállások a szélsőjobbboldali, nyilas eszmék mellett?

A szélsőjobbtól várta a megoldást.

Mit gondoljunk akkor azokról, akik politikai idolként őt választják?

Furcsa a helyzetem. Magam is ama sokat emlegetett konzervatív keresztény úri középosztályból származom, ráadásul az összes dédszülőm, kivétel nélkül, a mai Magyarország határain kívül született. Ismerem ezeknek az embereknek a mentalitását, minden rezdülésüket, hangsúlyaikat és gesztusaikat, félelmüket és frusztráltságukat. Tudom, miről beszélnek, miért beszélnek úgy. Nem heterogén társaság.

Azaz?

A lateinerek konzervatív liberalizmusa merőben eltér a - többek között - Wass által is képviselt operettes neoromantikától. Keresztanyám könyvtára, amit megörököltem, angol, német és francia szerzők mellett a Nyugat íróiból állt, egy csomó Nyugat-számot, de Szép Szót és a komplett Választ is megtaláltam benne. Vagy a háború előtt megjelent valamennyi Márai-kötetet. Wasst nem. A heveny wassalbertezés a középosztály deklasszáldásának, az alsó-közép félműveltségének a terméke. Ezek az emberek nagyon rosszul jártak, kibillentették az életüket, kitelepítették, megalázták, tönkretették őket, mindent elvettek tőlük. Eleve antikommunisták voltak, a zsidó középosztállyal kemény kompetícióban, ez süllyedt a háború után - mintegy velük együtt - lapos komcsizássá, szalonzsidózássá. A fülemben cseng, ahogy beszélnek, kisgyerekként folyvást ezt hallottam családi bridzspartikon. Rosszul voltam tőle. Sokáig nem is értettem, aztán érteni véltem, nyilván sok mindent félre is értettem. Az biztos: nem tetszett nekem. Ugyanakkor meg szerettem őket, és értem - vagy ezt is félreértem? -, mi a bajuk, miért gondolkoznak úgy, ahogy. Legszívesebben megráznám őket, mint Krisztus a vargát. Persze már alig élnek néhányan közülük. Amit látni, utcán és a médiában, ez a handabandázás mindennek a szálnalmas paródiája: "jobboldal", bármiféle úri vagy polgári viselkedéskultúra, a minimális elegancia, nagyvonalúság és igazi keresztényi szeretet nélkül.

Wass Albert kapcsán Kósa Lajos debreceni polgármester azt nyilatkozta: a politikai vitákra való tekintettel közpénzből nem támogatná a szoborállítást, de magánemberként szívesen áldoz rá.

Sajnálom. Fiatal, értelmiségi, és ha Wass kell neki, akkor vagy nagyon pocsék az ízlése, vagy

ideológiai céljai vannak. Rosszabb esetben pártpolitikaiak. Wass neve már-már tényezővé vált a szavazatmaximálás szempontjából. Ez azért - lássuk be - minimum érdekes jelenség. A tömeg ízlése olyan, amilyen, de ahogyan gerjesztik, manipulálják, így visszaélnék vele, ráadásul a szent költészetre hivatkozva. Úriember ilyet nem tesz. Vagy túlzok, és abba, ahogy pártok pozicionálják magukat, belefér ez a fajta, szó szerint ízléstelen marketing? Jó. Viszont Csokonai és Krúdy közé szoborni egy politikai brandet, azt ne, ha kérhetném.

Az önök tiltakozó levelében az is szerepel: elfogadhatatlan, hogy egy politikai testület avasson valakit ma - akár csak szimbolikusan is - íróvá.

A rendszerváltás körül azt gondolhattuk: a demokratikus politikai intézményrendszer kialakulásával az írók 19. századi, kényszer szülte és kényszeres megmondóember szerepe végképp anakronisztikussá válik. Szerencsére, mert nem hinném, hogy a közügyek elrendezése, a pénz-, a had- és a vízügy oly módon kitüntetett része a létezésnek, ahogy azt az irodalomtól sokan - szinte megszokásból - elvárják. A művészet politikai funkcióinak ?leadása? társadalmi presztízisének csökkenésével jár. Ez kalkulálható volt. De hogy újfent politikai izgalmak keletkezzenek az irodalom örve alatt, az meglep. Vicces.

Ha a kortárs szerzők presztízse csökkent, mi szüksége a hatalomnak "irodalmi udvartartásra"?

Udvartartás, ez túlzás. Fenség a nép, az állam polgárai. Mienk az "udvar", mi tartjuk, a pártemberek, az apparátus, a miniszterek pedig az istenadta nép szolgálói: ők "sepernek". Azért és arra választottuk meg őket, hogy ügyeinket intézzék. Hogy egyes értelmiségiek, művészek pártokhoz csapódnak, tudásukkal, tekintélyükkel szolgálják azokat, ?visszabüfizik? a pártkiskátét - az legyen az ő dolguk. Viszont amíg ebben utaznak, fölfüggesztik értelmiségi mivoltukat. Szakmai bizonytalanság vagy pénzkeresés, nyilván számos oka lehet ennek, nincs vele baj. A baj az, ha mindez el van sumákolva. Lehazudva. Sokan nyilván úgy hiszik: egy politikai közösség megvédi őket. Ebben van is valami.

Lapunknak adott legutóbbi interjújában azt mondta: alig van már nálunk független értelmiségi.

Ezt mondtam volna? Ismerek jó párat. Nem moralizálnék ez ügyben, ám tény: ha beállsz valamely párt mögé, nem teheted meg, hogy - politikai érdekektől függetlenül - a dolgot magát nézd. Vagy-vagy. Egyszerre a kettő nem megy.

Mondta azt is: nem kifizetődő manapság függetlennek lenni. Miért?

A függetlenség más jellegű kockázat, mint a rendszerváltás előtt. Egykor, ha nem tartottad be a hatalom által előírt szabályokat, az undergroundba szorultál, ellehetetlenítettek, esetleg külföldre kényszerítettek. Aki ma nem sorolja magát valamely szekértáborhoz, védtelen marad. Ha támadják, nem zárnak össze körülötte. Léteznek vadászható és védett állatok, a független értelmiségi az a vad, akire nyugodtan lehet lőni. Tüzelnek is mindenfelől, ugyanis valamennyi politikai csoportosulás úgy véli: ha az illető nem hozzá tartozik, nyilván a másikhoz. Szabad prédá. Ezzel együtt sem éri meg a függetlenséget feladni, én semmiképp se tenném. Aki belép egy klubba, vállalnia kell annak minden következményét, többé nem teheti, nem mondhatja, amit akar. Egy író pedig beszéljen. Ne félre, ne is mellé.

Kik tiltakoznak Wass Albert szobra ellen?

A tiltakozó levelet aláíró „új-magyar” értelmiségiek

□ Kukorelly Endre író, Ágoston Zoltán szerkesztő, Márton László író, Mészáros Sándor szerkesztő, Báthori Csaba író, Kállai R. Gábor író, Sándor Iván Kossuth-díjas író, Szkárosi Endre költő, Ungváry Rudolf író, Radnóti Sándor egyetemi tanár, Balla Zsófia költő-író, Kálmán C. György irodalomtörténész, Grendel Lajos író, egyetemi oktató (Szlovákia), Károlyi Csaba szerkesztő, Tábor Ádám költő, Böszörményi Gyula író, Darvasi László író, Závada Pál író, Kőrössi P. József író, Csordás Gábor író, könyvkiadó, Mesterházi Mónika költő, Kántor Zsolt író, Gömöri György költő (London), Szerbhorváth György újságíró (Szerbia), valamint több debreceni közéleti személyiség.

forrás és folytatás:

http://www.hazankert.com/200802_wass-szobor.html